

דברי תורה וחינוך

את כולל כלבוץ

בהעלותך | הרב חיים איזנטל

ראש ישיבה תיכונית חספין

בס"ד

קשייו של מנהיג:

אחרי שהעם מתאוה תאוה, מתלונן על המן, זוכר בגעגוע את האוכל במצרים ובוכה למשפחותיו, משה רבינו פונה כלפי רבש"ע ואומר לו באופן מפתיע דברים קשים ביחס למעשי ה':

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' לְמָה הֲרַעַתְךָ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא-מִצַּתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת-מִשְׁאֵ כָל-הָעָם הַזֶּה עָלַי: (יב) הֲאֵנֶכֶּי הָרִיתִי אֶת-כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֵנֶכֶּי: לְדַתְּיָהוּ: כִּי-תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ: בְּחִיקְךָ כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֵן אֶת-הַיָּלֶקַע עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם: (במדבר פרק יא פסוק יא)

הטענה של משה היא לא כלפי העם, אלא כלפי רבש"ע שהרע לו, למשה.

הפרשנים מתקשים באמירה הזאת, וכך שואל "האלשיך הקדוש":

"ראוי לשים לב איך פה קדוש יאמר ליוצרו "למה הרעות לעבדך" ומה היא הרעה שהרע לו".

מול סוג הטענות שהעם מעלה, משה כלל לא מדבר על מה שהעם עושה אלא פונה אל ה' על כך שה' עשה לו רעה. האשמה היא כלפי ה'. איך אפשר להבין דברים קשים אלו?

ההמשך גם הוא לא מובן, האם משה רבינו שהוכיח לאורך כל שנות מנהיגותו את מסירותו לעם ישראל ועמד בתפילה ובמעשים רבים כדי להציל אותם, מנסה להתנער מהעם? כביכול הוא אומר אני לא האבא והאימא שלהם, ומי שהוליד אותם שיישא באחריות... מה פשר אמירה זאת, היא לא מתאימה לכל מה שאנו מכירים במסירות האינסופית של משה לעם?

משה רבינו טוען שבטבע הבריאה מי שמוליד את ילדו יש לו את היכולת לדאוג לכל מחסור בנו. האם שמניקה את בנה מקבלת את היכולת "הטבעית" לספק את צרכיו של בנה, כך גם האב שנושא את בנו יש בכוחו לדאוג לו כל מחסורו, והוא נעדר את היכולת הזאת.

הרש"ר הירש מדבר על הצד החינוכי:

"האנכי הריתי": כלום אני אמו? "אם - אנכי ילדתיהו": או שמא אני אביו? אם אב ואם אינם מסוגלים למלא את תפקיד החינוך, הרי זה באמת אסון להורים וילידים כאחד. אך במקרה זה הרי כאן מצב טבעי שהוא נתון משעת לידת הילדים, ואין זה אלא אחד ממצבי החיים שבני אדם נולדים לתוכם ולמענם; ומכלול המצבים האלה יוצר את הרב - גוונות של התפקידים שכל אדם חייב למלא אותם. זאת ועוד: מלכתחילה יש יחסים טבעיים של אהבה, הערכה ואימון מצד הילדים כלפי ההורים, ויש בכך כדי להקל על מלאכת החינוך. אך אני אינני המחנך הטבעי שלהם. אתה בחרת בי להיות מחנכם. והנה בחרת לך אדם שאין כח השפעה לדבריו ואישיותו איננה מרשימה, ולפיכך הופעתו איננה מעוררת הערכה ופעילותו איננה משפיעה על העם.

העבודה שהם "ילדים מאומצים" שלי לא מאפשרת לי לעמוד בתפקיד החינוכי הנדרש מהורה.

באופן בסיסי הקשר של האהבה והקרבה בין הורה לילדיו מאפשרת את התפקיד הכל כך עדין ורגיש של חינוך הורה לילדיו, וכאן אני, משה רבינו, נמצא בעמדת נחיתות, שלא מאפשרת לעשות את התפקיד הנדרש.

יש עוד פירושים רבים לשיח בין משה לרבש"ע והלכנו בדרך אחת מתוך רבות, ומעניינת מאד תגובתו של ה', הוא כביכול לא עונה, לא משיב כנגד הטענות, לא מתווכח ומוכיח למשה שההסתכלות שלו אינה נכונה או כל דבר אחר, אלא מציע לו עזרה. על אף שגם הזקנים לא יוכלו גם לספק בשר לעם, כי אם אין למשה גם לזקנים אין, אבל הם ייסעו לו להנהיג את העם, להציל אותו מבדידותו ולהוות גורם מתווך בין הגודל של משה, שכנגד בקשת הבשר "מרים ידיים" כי מרגיש את הפער הגדול בינו ובין העם המתעסק באוכל ובתאוות כשהוא משה במדרגה של "איש האלוקים", שמרומם מצרכי העולם הזה.

מחשבות רבות על העולם החינוכי שלנו ניתן לחשוב מכך, על אף שאנו לא מתקרבים למדרגת משה רבינו, ובכל זאת הדברים נותנים לנו חומר למחשבה, ומחשבות אלו אני מניח לפניכם.